

Handläggare: Marie Kelpé
Telefon: 076 - 12 20 583

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Betänkande SOU 2008:126 I den äldres tjänst - Äldreassistent - ett framtidsyrke

Remissvar

Förvaltningens förslag till beslut

Nämnden godkänner förvaltningens remissvar

Gillis Hammar
Stadsdelsdirektör

Kristina Goldring
Avdelningschef Äldreomsorg

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 22 november 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att lämna förslag på en nationell strategi för kompetensförsörjning inom den kommunalt finansierade vården och omsorgen om äldre kvinnor och män. Syftet är att öka kvalitet och effektivitet, att få en ökad nationell likvärdighet och att göra arbete inom vård och omsorg för äldre mer attraktivt. Utredningen har lagt fram ett betänkande SOU 2008:126 -I den äldres tjänst - Äldreassistent – ett framtidsyrke

Förvaltningen delar utredarens uppfattning att kompetensfrågan ska följa framtidens behov av vård och omsorg som förväntas vara mer individanpassad vård och omsorg.

Förvaltningen står bakom intentionen att omsorgen om äldre ska utföras av välutbildad personal som står för hög kvalitet i arbetet. De elva yrkeskrav som utredaren presenterar är väl genomarbetade och speglar yrkets karaktär. Här har erfarenheterna från projektet ”Kravmärkt yrkesroll” som förvaltningen deltagit i beaktats.

Förvaltningen delar utredningens förslag med två likvärdiga vägar till yrkeskompetens – utbildningsvägen och valideringsvägen och om specialisering inom de två vägarna samt att det behövs tydliga utvecklings- och karriärvägar för Äldreassistenten.

Förvaltningen anser att validerad kunskap måste bli synlig i de mätningar av utbildningsgrader som görs av Socialstyrelsen och SKL – oavsett om reformen slår igenom eller inte.

Inför genomförandet är det viktigt att de kommuner som redan validerat sina anställda utifrån yrkeskrav nu föreslagna krav kan tillgodoräkna sig detta arbete så att kompetensutlåtanden och kompletteringar som gjorts i dessa kommuner får tjäna som underlag till yrkestiteln.

Förvaltningen delar inte utredarens uppfattning att Socialstyrelsen enskilt är rätt instans för att skapa kriterier och kvalitetssäkra valideringen. Ett nära samarbete mellan branschföreträdare, valideringsexperter, skolmyndighet och socialstyrelsen är viktigt.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 22 november 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att lämna förslag på en nationell strategi för kompetensförsörjning inom den kommunalt finansierade vården och omsorgen om äldre kvinnor och män.

Syftet är att öka kvalitet och effektivitet, att få en ökad nationell likvärdighet och att göra arbete inom vård och omsorg för äldre mer attraktivt. Utredningen har lagt fram ett betänkande SOU 2008:126 -I den äldres tjänst - Äldreassistent – ett framtidsyrke. Kommunstyrelsen har remitterat betänkande I den äldres tjänst- yrkeskrav i äldreomsorgen (SOU 2008: 126) för yttrande senast den 27 mars 2009.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts inom äldreomsorgsavdelningen. Ärendet behandlas i stadsdelsnämndens pensionärsråd 2009-03-20.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Nationella yrkeskrav

Enligt utredningen

Utredaren föreslår en lägsta nivå på kompetens för personal som arbetar inom omsorg och vård för äldre. Denna nivå ska vara nationellt likvärdig. Utredaren har utgått från de äldres behov och formulerat elva nationella yrkeskrav inom följande kompetensområden:

- 1 Värdegrund, förhållningssätt och värderings förmåga.
- 2 Kommunikation.
- 3 Lagar och regler.
- 4 Det friska (normala) åldrandet.
- 5 Åldrandets sjukdomar.
- 6 Funktionsbevarande omsorg.

7	Emotionell och social omsorg.
8	Kroppsnära omsorg.
9	Måltid, kost och näring.
10	Omsorg och vård i livets slut.
11	Sjukvård.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar utredarens intention att nå nationell samsyn kring yrkeskrav i äldreomsorg. Nationella yrkeskrav är viktiga med tanke på den förväntade rörligheten av arbetskraft och för att höja status och attraktionskraft för arbetet i äldreomsorg. Förvaltningen anser att de elva nationella yrkeskraven väl speglar yrkets karaktär.

Lagreglering

Enligt utredningen

Utredaren föreslår att kompetenskravet regleras i lag.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att nationell samsyn kring yrkeskrav istället för att lagregleras måste nås genom styrdokument framtagna mellan relevanta partners såsom Sveriges kommuner och landsting, Socialstyrelsen, Skolverket med flera. Flexibilitet och anpassning till utvecklingen är viktigt för att yrket också framöver ska vara attraktivt och för att äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet. En viktig erfarenhet från projektet "Kravmärkt Yrkesroll", som förvaltningen deltagit i, är att kraven och kriterierna kontinuerligt behöver ses över och revideras.

Yrkestitel Äldreassistent

Enligt utredningen

Utredaren föreslår att de som har kompetens som motsvarar de nationella yrkeskraven ska få ett kompetensbevis och yrkestiteln Äldreassistent.

Förvaltningens synpunkter

Yrkeskrav och titel bidrar till att tydliggöra omsorgspersonalens roll och ger därmed bättre förutsättningar för olika yrkesgruppers samarbete. En könsneutral yrkestitel ökar också attraktiviteten.

Behörighet

Enligt utredningen

Utredaren föreslår att den som är Äldreassistent är behörig att arbeta ensam med sådan omsorg och vård som omfattas av de nationella yrkeskraven. En person som inte har kompetens som Äldreassistent kan anställas som trainee. Den som är trainee får utföra arbetsuppgifter som omfattas av yrkeskraven enbart genom att arbeta tillsammans med en Äldreassistent eller annan personal med dokumenterad kompetens.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag.

Omsorg är huvudkomponenten

Enligt utredningen

Utredaren anser att omsorg är Äldreassistentens huvudsakliga och specifika kompetensområde, kompletterat med vissa vårduppgifter. Omsorg ska utgöra minst tre fjärdedelar av Äldreassistentens kompetens.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag.

Socialstyrelsen ansvarar för precisering av yrkeskraven

Enligt utredningen

Utredaren föreslår att Socialstyrelsen får i uppdrag att ytterligare precisera yrkeskraven i föreskrift.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar inte utredarens uppfattning att Socialstyrelsen enskilt är rätt instans för att skapa kriterier och kvalitetssäkra valideringen. Ett nära samarbete mellan branschföreträdare, valideringsexperter, skolmyndighet och socialstyrelsen är viktigt. Om man väljer att lägga ansvaret kring validering på Socialstyrelsen anser förvaltningen att det måste tillföras kompetens från branschen, valideringsdelegationens arbete, Skolverket med flera. Erfarenheter finns även från projektet ”Kravmärkt Yrkesroll”.

Vägar till yrkeskompetens

Enligt utredningen

Utredaren föreslår att det bör finnas olika vägar att uppnå yrkeskompetens som Äldreassistent. Mot bakgrund av det stora rekryteringsbehovet och den heterogena

rekryteringsbasen måste dessa vägar kunna ta emot intresserade med mycket skiftande bakgrund. Utredaren föreslår två spår, utbildningsvägen respektive valideringsvägen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ställer sig positiv till utredarens förslag med två vägar till yrkeskompetens – utbildningsvägen och valideringsvägen. Utredaren har beskrivit arbetet i äldreomsorg och skapat struktur för ett yrke med yrkestitel. Strukturen kring dessa två vägar föreslås bli olika. Utbildning styrs genom statliga styrdokument och tillsyn, med kommunen som huvudman. För att förslaget med en valideringsväg ska bli likvärdig anser förvaltningen att även valideringen ska styras genom statliga styrdokument där kommunen sedan blir huvudman.

Utbildningsvägen

Enligt utredningen

Utredaren föreslår att det på gymnasial nivå ska finnas en utbildning inom omsorg och vård med inriktning mot arbete för äldre som ger kompetens motsvarande de nationella yrkeskraven för Äldreassistent. Vid uppnådd kompetens ger detta kompetensbevis för Äldreassistent. Dessutom föreslås att det inom kommunal vuxenutbildning ska anordnas kurser på gymnasienivå som ger kompetens enligt de nationella yrkeskraven för Äldreassistent och som vid uppnådd kompetens ger kompetensbevis för Äldreassistent.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i utredningens förslag.

Valideringsvägen

Enligt utredningen

Utredaren föreslår att validering, dvs. en strukturerad bedömning, värdering, dokumentation och ett erkännande av kunskaper och kompetens som en person besitter, ska kunna ske mot preciserade yrkeskrav. Kommunerna ges i uppgift att godkänna och styrka att en person har kompetens motsvarande de nationella yrkeskraven för Äldreassistent genom att utfärda kompetensbevis.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar utredarens förslag om att validering ska vara en väg för anställda med erfarenhet att nå en yrkestitel. Detta förutsätter att valideringen kvalitetssäkras så kompetensbevis accepteras som likvärdiga betyg samt att det finns en möjlighet till översättning mellan validerad kunskap och betyg.

Validering mot yrkeskrav skapar möjlighet för anställda som verkat inom yrket en längre tid att få sina kunskaper bekräftade. Kostnaderna minskar när anställda med erfarenhet valideras genom att det oftast räcker med kompletteringar för att nå rätt kompetensnivå eller yrkestitel.

Förvaltningen anser att validerad kunskap måste bli synlig i de mätningar av utbildningsgrader som görs av Socialstyrelsen och SKL – oavsett om reformen slår igenom eller inte.

Validerad kunskap leder till ett kompetensutlåtande/liknande. Detta utlåtande ligger till grund för eventuella utvecklingsinsatser som krävs för att individen ska nå målet – en yrkestitel.

Utredaren poängterar att vuxenutbildningens regelverk kan bli ett hinder för komplettering genom att personer med gymnasial utbildning inte prioriteras. Förvaltningen anser att detta måste vara åtgärdat inför en överenskommelse så alla har möjlighet att delta i planerad utbildning/komplettering.

Kvalitetssäkring

Enligt utredningen

Utredaren föreslår att i syfte att säkerställa likvärdighet och kvalitet ska Socialstyrelsen ges i uppdrag att ansvara för nationell kvalitetssäkring genom att t.ex. fastställa nationella riktlinjer för genomförande av validering mot de nationella yrkeskraven för Äldreassistent.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar utredarens uppfattning att det krävs ett gediget samverkansarbete med att skapa kriterier och kvalitetssäkra validering mot yrkeskrav. Förvaltning vill särskilt lyfta fram behovet av kompetens från branschen, ”Kravmärkt yrkesroll”, valideringsexperter/ validerings- delegationens arbete och skolverket. Förvaltningen anser att utredaren behöver förtydliga vilka krav som ska ställas på dem som utses som yrkesbedömare. Dessa krav behöver vara nationella för att säkra att validering blir accepterad som likvärdig utbildningsvägen.

Specialisering

Enligt utredningen

Utredaren anser att det behövs tydligare karriärvägar än det finns i dag för att lättare kunna rekrytera och behålla Äldreassistenter i verksamheten. Utredaren föreslår att nationella kriterier för specialistkompetens ska formuleras för fyra specialiseringar för Äldreassistenten.

1. Demens- och psykisk sjukdom.
2. Omsorg och vård i livets slut.

3.. Funktionsbevarande omsorg (emotionell, social och fysisk förmåga).

4. Måltid, kost och näring.

Socialstyrelsen ska ges i uppdrag att närmare precisera nivån på specialistkompetens.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar utredningens förslag att det behövs tydliga utvecklings- och karriärvägar för Äldreassistenten. Förvaltningen delar även utredningens förslag att specialisering är viktig.

Forskning om omsorg och vård för äldre

Enligt utredningen

Utredaren framför att det generellt saknas kunskapsöversikter inom många områden och här finns stora forskningsbehov. Utredaren bedömer att det behöver satsas mer på forskning inom omsorgsområdet.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen instämmer i utredarens förslag.

En överenskommelse mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting

Enligt utredningen

Utredaren anser att en överenskommelse om en nationell strategi för kompetensförsörjning inom omsorg och vård för äldre bör ingås mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting. Överenskommelsen bör innehålla ett antal åtaganden från respektive part som underlättar genomförandet av strategin.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar utredarens förslag att Sveriges kommuner och landsting tillsammans med staten tar fram en nationell strategi för kompetensförsörjning inom omsorg och vård för äldre.

Inför genomförandet är det dock viktigt att de kommuner som redan validerat sina anställda utifrån yrkeskrav nu föreslagna krav kan tillgodoräkna sig detta arbete så att kompetensutlåtanden och kompletteringar som gjorts i dessa kommuner får tjäna som underlag till yrkestiteln.

Bilagor

Betänkande SOU 2008: 126 I den äldres tjänst - Sammanfattning